

ISLAMSKA MISAO

Osnivač i izdavač: Fakultet za islamske studije, Novi Pazar

Za izdavača: muftija dr. Mevlud Dudić

Glavni urednik: muftija dr. Mevlud Dudić

Pomoćnik urednika: hfz. prof. dr. Haris Hadžić

Redakcija: prof. dr. Sulejman Topoljak, prof. dr. Hajrudin Balić,
prof. dr. Mustafa Fetić, hfz. prof. dr. Almir Pramenković, doc. dr.
Siham Mevid

Šerijatski recenzent: hfz. prof. dr. Almir Pramenković

Tehnički urednik: Senad Redžepović

Lektor: Samir Škrijelj

Štampa: Grafičar, Užice

Tiraž: 500 primjeraka

Adresa redakcije: Fakultet za islamske studije,
ul. Rifata Burdževića 1, 36300 Novi Pazar

Štampanje ovog broja pomogla je Vlada R. Srbije - Kancelarija
za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

378:28

ISLAMSKA misao : godišnjak Fakulteta za islamske studije

Novi Pazar / glavni urednik Mevlud Dudić. - 2007, br. 1- . - Novi

Pazar : Fakultet za islamske studije, 2007- (Užice : Grafičar). - 24 cm

Godišnje. - Drugo izdanje na drugom medijumu: Islamska misao

(Novi Pazar. Online) = ISSN 2956-2236

ISSN 1452-9580 = Islamska misao (Novi Pazar)

COBISS.SR-ID 141771532

ZLOUPOTREBA EMOCIJA I NJIHOVA INSTRUMENTALIZACIJA U FRAKCIONAŠTVU KROZ PERCEPCIJU SUNNETA

Sažetak

Emocije utječu na čovjeka iznutra, pokreću ga, te spolja upravljaju njegovim ponašanjem, reakcijama i raznim tjelesnim promjenama. Kur'anski tekst, kao i islamska predanja, nedvosmisleno ukazuju na to da Allah dž.š. posjeduje neograničeno znanje o svim bićima i događajima prije i posle njihovog događanja. Za razliku od interpretacije peripatetičke filozofske škole koja Božije znanje o detaljima smatra univerzalnim nebeskim znanjem, kasnija tumačenja Božijeg znanja evidentno zagovaraju ideju da Allah dž.š. poznaje detalje svih događaja u istoj ontološkoj formi u kojoj se oni i ostvaruju.

Ključne riječi: emocije, instrumentalizacija, frakcionaštvo, Sunnet

Summary

Emotions affect a person from the inside, they move him, and they control his behavior, reactions and various bodily changes from the outside. The Qur'anic text, as well as Islamic traditions, unequivocally indicate that Allah dž.š. possesses unlimited knowledge of all beings and events before and after their occurrence. In contrast to the interpretation of the Peripatetic school of philosophy which regards God's

knowledge of details as universal heavenly knowledge, later interpretations of God's knowledge evidently advocate the idea that Allah dž.š. he knows the details of all events in the same ontological form in which they are realized.

Keywords: emotions, instrumentalization, franconianism, Sonn

Uvod

Osjećajnost, emotivnost ili afektivnost posebna je dimenzija ljudske egzistencije koja je donedavno prkosila zadovoljavajućoj naučnoj i stručnoj konceptualizaciji. Sve dok čovjek ne razumije svoja osjećanja on neće moći razumjeti samoga sebe, kao što neće moći razumjeti ni drugog čovjeka. Tokom muslimanske povijesti bilo je, nažalost, i onih koji su, zbog pripadnosti određenom mezhebu ili frakciji (pa čak i potpuno zalutaloj), nastojali protumačiti Kur'an u skladu sa svojim uvjerenjima, što je, nema sumnje, sasvim pogrešno i neprihvatljivo. Jedan od najvećih razloga iskrivljenog shvatanja Kur'ana ili Sunneta, koji udaljava ljude od Pravoga puta, jeste upotreba tekstova tamo gdje im nije mjesto i dokazivanje tim tekstovima onoga našta se oni ne odnose, pa čak i onog što je u suprotnosti sa principima islama, sa koncepcijom Kur'ana i poslanstvom Muhammeda s.a.v.s. Do toga dolazi slijeđenjem nejasnih i zapostavljanjem jasnih tekstova, a razlog tome često je pokvarenost ljudskih srca i slijeđenje strasti. Takvih slučajeva je podosta i u prošlosti i danas.

Pojmovno određenje emocija

Riječ *emocija* dolazi od glagola *movere* (pokrenuti se). Stoga, kada nešto doživimo ponekad upotrebljavamo izraz: „Nešto se događa u nama.“ U riječi *emocija* nalazimo i riječ *motion* (pokret), koja ima isti korijen kao i riječ *motor* ili *stroj*. Čak i u samom korijenu riječi *emocija* riječ je *motere*, glagol koji na latinskom znači *kretati se*, dok prefiks „e“ ukazuje na odmicanje, što znači da svaka emocija podrazumijeva sklonost djelovanju. Prema tome, emocije su moćni „strojevi“ koji nas pokreću iznutra, ali i na vanjsko ponašanje. Emocija je obično izazvana svjesnim ili nesvjesnim vrednovanjem nekog događaja bitnog za neki važan cilj. Emocija se osjeća kao pozitivna kada se cilj ostvaruje, a kao negativna kada je ostvarivanje cilja zapriječeno¹. Emocije su karakteristične prvenstveno po tome što su većinom ugodne ili neugodne. Emocije se razlikuju po intenzitetu (jako ili slabo); hedonističkom

¹ Danijel Goleman: *Emocionalna inteligencija*, Geopolitika, Beograd, 2001, str. 24.

tonu (ugodno ili neugodno) i po podsticaju ka aktivnosti (aktivirajuće ili inhibirajuće). U literaturi se navodi da je emocija uvijek usmjerena nekom važnom cilju, jer ukoliko događaj nije usmjeren važnom cilju, izostaje emocija. Uz emocije dolaze i razne tjelesne pojave kao ubrzani rad srca, drhtanje ruku, znojenje i slično. Dakle, emocije povezuju ono što nam je važno sa svijetom ljudi, stvari i događaja.² Emocije su jedan od najvažnijih činitelja koje utječu na cjelokupno funkcioniranje pojedinca i imaju glavnu ulogu u interpersonalnom životu. Sve su emocije, zapravo, impulsi koji nas navode na djelovanje, trenutni planovi za suočavanje sa životnim izazovima.

Zloupotreba emocija i njihovih shvatanja naspram Allahovog i Poslanikovog govora

Već je isticano da osoba koja komentira Kur'an treba da ima ispravan nijjet, tj. da joj je namjera da tumačenjem Kur'ana postigne Allahovo dž.š. zadovoljstvo i objasni ljudima šta im Allah dž.š. poručuje. Dakle, mufesir se mora kloniti usiljenog i tendencioznog tumačenja kur'anskog teksta. Takvo tumačenje je put u iskrivljavanje vjere, a to opet vodi u krivovjerstvo i otpadništvo od islama. Zato mufesir mora dobro povesti računa o tome da Kur'anu pristupa bez predrasuda i pristrasnosti, tj. nastojanja da kur'anski tekst (pro)tumači tendenciozno, kako bi, na taj način, ojačao običaje određene sredine ili opravdao svoje (ili nečije) prohtjeve koji nisu u skladu sa islamom, ili pak pomogao učenje nekog mezheba ili sekte. On mora biti spreman da prihvati ono našta ukazuju arapski jezik i duh islama i Šeriata i ne smije podvrgavati kur'anski tekst naučavanjima nekog mezheba, sekte ili ideologije.³ Nažalost, bilo je muslimana kroz historiju koji su pokušavali da protumače Kur'an u skladu sa svojim idejama jer se pridržavaju određenog mezheba ili grupe (a ponekad i potpuno pogrešne), što je kategorički netačno i neetično. Korištenje tekstova tamo gdje im nije mjesto i korištenje tih tekstova za dokazivanje stvari na koje se ne odnose, pa čak i stvari koje su protivne

² Lisa Feldman Barrett: *Emotions are real. Emotion* 12 (3), 2012, pp. 413-429.

³ Safvet, Halilović: *Osnovi tefsira*, Islamska pedagoška akademija, Zenica, str. 48.

principima islama, sa koncepcijom Kur'ana i Poslanikom Muhameda s.a.v.s., jedan je od glavnih uzroka iskrivljenog razumijevanja Kur'ana ili Sunneta koji ljude udaljava sa Pravog puta.⁴ Praćenje dvosmislenih pisanja i ignoriranje očiglednih tekstova uzrokuje ovo, što je često uzrokovano pokvarenošću ljudskih srca i praćenjem emocija. Postoje brojni primjeri za to, historijski gledano i trenutno.

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta zagovornika panteizma

Čak su i zagovornici panteizma (naučavanje koje poistovjećuje Boga sa prirodom) pokušavali opravdati svoj pravac riječima Uzvišenog:

“On je Prvi i Posljednji, i Vidljivi i Nevidljivi.”⁵

te riječima:

“Gospodar tvoj određuje da se samo Njemu klanjate.”⁶

Tvrđili su da se dešava i primjenjuje ono što On određuje.

Međutim, oni se pretvaraju da ne znaju za činjenicu da se Kur'an, od početka do kraja, bazira na principu da postoje Stvoritelj i stvorenja, Gospodar i oni o kojima se On brine, Onaj kome se robuje i oni koji Mu robuju, te da brisanje razlika između stvorenja i Stvoritelja nije ništa drugo do nedostatak pameti i nevjerstvo.⁷

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta zabludjenih sekti (haridžija)

Haridžije su kao dokaz za ispravnost svog pravca uzeli riječi Uzvišenog: „Sud pripada jedino Allahu“, zaboravljajući riječi Uzvišenog:

⁴ Safvet, Halilović, *op. cit.*, 2005, str. 49.

⁵ Kur'an, *El-Hadid*, 3.

⁶ Kur'an, *El-Isra'*, 23.

⁷ Safvet, Halilović, *op. cit.*, 2005, str. 49-50.

“Pošaljite jednog presuditelja iz njegove, a jednog presuditelja iz njezine porodice.”⁸

te Njegove riječi:

“... čiju će vrijednost presuditi dvojica vaših pravednih ljudi.”⁹

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta neznalica

Neznalice koje obilaze turbeta mrtvih, tražeći od njih pomoć za svoje potrebe i otklanjanje nevolja, te izlječenje bolesnih, pozivaju se na riječi Uzvišenog:

“... sve što zažele kod Gospodara svoga, naći će.”¹⁰

Međutim, ajeti ili rečenice koji se nalaze u Kur'anu u toj formi odnose se na uživanje bogobojaznih na Ahiretu i oni će kod Gospodara svoga, tj. u Džennetu, naći sve što zažele, tj. sve što traže i što im duše njihove požele. Kako je daleko značenje spomenutih ajeta od onoga što oni tvrde!¹¹

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta sekularista

Zato i nije čudo što se današnji sekularisti, da bi zanijekali dimenziju vladara kod Poslanika s.a.v.s., pozivaju na ajete poput ovih:

“Ti poučavaj - tvoje je da poučavaš, ti vlasti nad njima nemaš!”¹²

Međutim, ko je osnovao islamsku državu u Medini i uspostavio je na najčvršćim temeljima vjerovanja, ibadeta, morala, zakonodavstva i džihada? Neki od njih kao dokaze uzimaju riječi Uzvišenog:

⁸ Kur'an, *En-Nisa'*, 35.

⁹ Kur'an, *El-Maide*, 95.

¹⁰ Kur'an, *Ez-Zumer*, 34.

¹¹ Safvet, Halilović, *op. cit.*, 2005, str. 48.

¹² Kur'an, *El-Gašije*, 21-22.

Reci: "Uživanje na ovom svijetu je kratko."¹³

zatim:

"A život na ovom svijetu je samo varljivo naslađivanje."¹⁴

te hadis:

"Doista, dunjaluk kod Allaha ne vrijedi ni koliko krilo jedne mušice...," govoreći: "Ako je tako mala vrijednost ovog svijeta, kako će onda vjera donositi propise o njemu i iskazivati ikakvo interesovanje za njega?!" Oni tako govore, kao da Allah nije objavio najduži ajet u Kur'anu da bi regulirao jedno od dunjalučkih pitanja.¹⁵

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta silnika progonitelja

Slično tome, ističe dr. El-Karadavi: „Kada su nas silnici proganjali i zatvarali u vrijeme dok je Egipat bio kraljevina, iako nismo imali nikakva grijeha, osim što smo pozivali povratku potpunom islamu i vladavini Allahovog zakona, kakav je objavljen u Kur'anu i Sunnetu, oni koji slijede Zapad i za sudiju uzimaju zapadne zakone, filozofiju i običaje, optužili su nas da se borimo protiv Allaha i Njegovog poslanika, te da na Zemlji širimo nered!“¹⁶

Pronašli su one koji su im kao dokaz za to našli riječi Uzvišenog:

"Kazna za one koji protiv Allaha i Njegova poslanika vojuju i koji nered na Zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika."¹⁷

¹³ Kur'an, *El-Nisa'*, 77.

¹⁴ Kur'an, *Ali 'Imran*, 185.

¹⁵ Kur'an, *El-Bekare*, 282.

¹⁶ Safvet, Halilović, *op. cit.*, 2005, str. 51.

¹⁷ Kur'an, *El-Mai'ide*, 33.

Tako su oni koji su se pozivali na Allaha i Njegovog Poslanika proglašeni borcima protiv Allaha i Njegovog Poslanika.

A neprijatelji Allahovog i Poslanikovog zakona postali su sudije koji su ih optuživali, sudili im i izvršavali presude protiv njih jer je sva vlast bila u njihovim rukama. To što se desilo u vrijeme kraljevine ponovilo se mnogo puta i kasnije, nakon revolucije u Egiptu, i to u još gorem i težem obliku - *Ve la havle ve la kuvvete illa billah.*

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta izraelskih terorista

Ono što je čudno, kada je riječ o ovom pitanju, jeste da se Menahem Begin, poznati izraelski terorista, nekadašnji premijer Izraela i njegov predstavnik u pregovorima u Kemp Dejvidu, dokazujući da Jevreji imaju neoborivo pravo na Palestinu, pozvao na Časni Kur'an, odnosno na Musaove a.s. riječi, koje je Uzvišeni objavio u suri El-Ma'ide.

“O narode moj, uđite u Svetu zemlju, koju vam je Allah dodijelio.”¹⁸

Time Begin poručuje: „Bog je tu zemlju dodijelio nama, pa zašto nas istjerujete iz nje?!“ Slijeđenje nejasnih tekstova posao je onih koji su pokvareni i devijantni, koji žele smutnju i nered, a oni koji pozivaju istini, koji su u nauku dobro upućeni i ustrajni u vjeri, slabo razumljive tekstove tumače u skladu sa razumljivim, tekstove skrivenog značenja u skladu sa tekstovima očitog značenja, te nejasne u skladu sa jasnim tekstovima.¹⁹ Zabluda se krije u zapostavljanju jasnih i nedvosmislenih, a slijeđenju nejasnih i teže razumljivih tekstova, a pravi put je sadržan u vraćanju ogranaka njihovoj osnovi, odnosno, u tumačenju nejasnih u skladu sa jasnim tekstovima. Upravo to je metod čvrstih vjernika.

“A shvatiti mogu samo oni koji su razumom obdareni.”²⁰

¹⁸ Kur'an, *El-Mai'ide*, 21.

¹⁹ Safvet, Halilović, *op. cit.*, 2005, str. 51.

²⁰ Kur'an, *El-Bekare*, 269.

Nakon toga, dr. El-Karadavi upozorava na opasnost od pogrešnog i tendencioznog tumačenja Kur`ana, pa kaže: „Jedna od najvećih opasnosti kojoj su izloženi tekstovi jeste njihovo pogrešno shvatanje, tj. tumačenje kojim se tekstovima oduzimaju značenja koja podrazumijevaju Allah i Njegov Poslanik, a pripisuju druga značenja koja žele oni koji te tekstove interpretiraju na vlastiti način. Nekada ta značenja mogu biti ispravna sama po sebi, ali tekstovi o kojima se radi ne ukazuju na njih, dok nekada ta značenja uopće ne stoje, a ni tekstovi ne ukazuju na njih, pa dođe do greške i u samom dokazu, a i u onome što se dokazuje.²¹

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta selefizma

Selefizam ili selefije, od arapske riječi selef - prethodnici, prve generacije muslimana ili islamski tradicionalisti, pokret je koji je nastao oko učenja i djelovanja reformatora sa Arapskog poluotoka, šejha Muhammeda bin Abdul-Vehhaba (1703-1787.). Iako su kod nas, ali i u svijetu, poznati kao vehabije (po osnivaču pokreta Abdulvehabu), sljedbenici ovog pokreta ne prihvataju taj naziv. U zapadnoj literaturi nema općeprihvaćenog naziva za protagoniste ovih ideja. Neki autori, kao što je francuski orijentalist Anri Laust (Hanry Laoust), nazivaju ih „ortodoksnim reformatorima“, dok ih drugi, poput Aziza Ahmeda iz Indije, nazivaju „teorijskim fundamentalistima“. Ovo je pokret koji, kako oni kažu, „insistira“ na očuvanju islamskog učenja o monoteizmu (tevhidu) suprotstavljajući se svim inovacijama (bid`atima) u muslimanskoj praksi i učenju, što je vidljivo i iz letimičnog pregleda samo naslova knjiga koje štampaju i distribuiraju. Za sebe kažu da teže povratku Kur`anu i Sunnetu te praksi prve generacije muslimana.²²

U svojoj argumentaciji selefije se pozivaju na praksu prethodnih generacija smatrajući je normativnom. Međutim, u svom pozivanju na

²¹ Jusuf, el-Karadavi: *Keife nete'amelu me'a-l-Kur'ani-l'-azim*, Daru-š-šuruk, Kairo, 1999., pp. 287.

²² Henri, Laoust: *Raskoli u islamu*, Naprijed, Zagreb, 1989., str. 293-294.

muslimansku tradiciju oni su izrazito selektivni. Naime, savremeni selefije razvili su doktrinu (nazivaju je metodikom ili menhedžom) slijedenja samo „ispravnih prethodnika“ (ar. selefus-salih), čime priznaju samo praksu određene skupine islamskih učenjaka koja zadovoljava njihove kriterije dosljednog slijedenja prakse Poslanika s.a.v.s.

Najznačajniji nedostaci od kojih selefijski pokret pati su:

1. Svođenje teologije na apstraktne pojmove i teorijske doktrine, koje su manje bitne za opću poruku islama, do te mjere da apstraktna teologija i stavovi pojedinih učenjaka sakrivaju sve druge aspekte islama. Selefije dopuštaju sebi pravo da kategoriziraju muslimane zanemarujući mnogo važnija pitanja praktične prirode. Glavni cilj tradicionalnog vjerovanja je razvijanje snažne veze između Allaha i čovjeka. Govoreći o Allahovim lijepim imenima, akcenat ne treba biti na tome da li Allah ima ruku ili kakva je priroda Allahovog prijestolja, već akcenat treba biti na kreativnoj energiji koju ova imena nose sa sobom, inspirirajući aktivnog muslimana da svoj život uredi slijedeći značenje imena Uzvišenog Allaha. Sušta afirmacija teološke doktrine ne znači nužno da će ljudi postati bolji vjernici. Treba se prisjetiti da Allah neće pozvati roba na odgovornost zbog nepoznavanja apstraktnih teoloških pojmova, ali hoće zbog praktične (ne)primjene obaveznih vjerskih radnji i činjenja dobrih dijela.²³

2. Neosnovano oklijevanje u prihvatanju i praktičnom provođenju duhovnog preispitivanja i razvijanja. Nepobitna je činjenica da selefizam, kao pokret, nije uspio da izgradi čisto duhovnu stranu koja bi se razlikovala od šturog formalizma. Selefijska zaokupljenost teorijskim islamskim naukama, na račun duhovnog pročišćenja i zadovoljstva, rezultira.²⁴

3. Pogrešno razumijevanje vere i sunneta Poslanika a.s. dovelo je do toga da pripisuju Allahu neka svojstva i osobine koja Njemu ne dolikuju, kao što je tumačenje 5. ajeta iz sure Taha, gdje Uzvišeni kaže: "Milostivi

²³ Ahmad, Khurshid: *Basic Principles of Islam*, Darussalam, Rijad, 2003., pp, 50-65.

²⁴ Ahmad, Khurshid, *op. cit.*, 2003, pp, 50-65.

Se iznad Arša uzdigao." Dakle, nije na Aršu, kako oni kažu i tumače i na taj način griješe, jer Mu daju osobinu i svojstvo koje Njemu ne dolikuje. On je iznad njih (stvorenja) i On se uzdigao iznad Arša kako je i pravo tumačenje ovog ajeta. Zanimljivo je kako oni površno i maliciozno tumače ajete onako kako njima odgovara, pa kažu za ajet: "On je svugdje sa vama" da se odnosi da je On svugdje sa nama Svojim znanjem, a ne Bićem.²⁵

Zloupotreba emocija i njihova instrumentalizacija u frakcionaštvu sa aspekta šiizma

Da bismo ispravno odgovorili na ovo pitanje, moramo znati i upoznati se, prije svega, šta je to šiizam i ko su ljudi koje nazivaju šijama? Termin šiija koristi se za sljedbenike određenog čovjeka i njegove pomagače. Kaže se: "Taj i taj je njegov šiija - sljedbenik", jer se povodi za njim, kao što kaže Zubejdi: "Svaka skupina koja se okupi i sastane radi neke stvari naziva se šiija. Svako ko pomaže nekog čovjeka i izražava mu stranačku pokornost, on je njegov šiija. U osnovi, ovaj naziv dolazi od riječi mušajea, a označava podređenost i slijeđenje. Ovaj termin nije se upotrebljavao u prvom periodu islama, osim u svom originalnom i suštinskom značenju, tj. koristio se isključivo za političke stranke i opozicione skupine koje su se protivile nekim pitanjima vezano za vlast i vladare. Upotreba ovog termina proširila se prilikom razilaska Muavije sa Alijom r.a. poslije Osmanove r.a. smrti. Govorilo se da su Alijini pomagači i sljedbenici - njegova skupina (šiah – šiije). Ova Alijina skupina smatrala ga je četvrtim ispravnim halifom i tvrdila da ima prednost u hilafetu u odnosu na Muaviju i druge.²⁶

Imamo ekstremne šije koji ajete tumače pogrešno, kao na primjer prvi ajet iz sure Tin gdje Uzvišeni Allah kaže: "Ve tini ve zejtun - Tako Mi smokve i masline", pa kažu da se ovaj ajet odnosi na Hasana i Husejna.

²⁵ Ahmad, Khurshid, *op. cit.*, 2003, pp, 50-65.

²⁶ Gérard, Chaliand: *Histoire du terrorisme del Antique a Al Qaida*, Bayard, Paris, 2006., pp. 47-63.

Zbog svojih prevelikih emocija otišli su u zabludu tumačeći pogrešno ajete i povodeći se svojim emocijama izdvajajući Aliju r.a., Hasana i Husejna kao voljene i najbolje, a negirajući i proglašavajući nevjernicima ashabe, sa posebnim osvrtom na Ebu Bekra i Omera, koje proklinju i nazivaju sihirbazima, da nas Allah sačuva njih i njihove zablude.

Oni su Aliju r.a. izdvojili posebno slijedeći svoje emocije i pomagali u borbi protiv Muavije r.a. Isto tako, Muavijina skupina (šiah) zastupala je suprotno mišljenje, jer su Osmanove r.a. ubice prišle Alijinom taboru i bile, kako tvrde, pod njegovom zaštitom. Zbog svega toga oni nisu bili uvjereni u potvrđenost i pravo Alije b. Ebu Taliba r.a. na hilafet. Ako bi pobio ubice, tj. nad njima izvršio šeriatsku kaznu, vratili bi mu se i pokorili u pogledu hilafeta i slušali bi njegovu naredbu. Tako historičari prenose da je Muavija r.a. onima koje je poslao Alija r.a., a to su bili: Adijj b. Hatim, Jezid b. Kajs el-Erhabi, Šubejs b. Rib'ijj i Zijad b. Hafs, koji su ga pozvali u zajednicu i pokornost, rekao: "Pozivate me u zajednicu i pokornost. Što se tiče zajednice, ona je sa nama, a što se tiče pokornosti, kako da se pokoravam čovjeku koji je pomogao ubistvo Osmana, a on tvrdi da ga nije ubio? Mi mu to ne prebacujemo, niti ga sumnjičimo za to. Međutim, dao je utočište Osmanovim ubicama, pa neka ih nama pošalje da ih mi (za odmazdu) ubijemo, a onda ćemo vam se odazvati na pokornost i zajednicu."²⁷ Slično je rekao Ebu Derda i Ebu Umami, koji su mu, također, bili poslani ispred Alije r.a.: "Idite mu i recite neka nam omogući da izvršimo odmazdu nad Osmanovim ubicama, pa ću ja biti prvi stanovnik Šama koji će mu dati prisegu."

Prije toga, kad je Alija r.a. Džerira b. Abdullaha poslao Muaviji da ga pozove na davanje prisege, Muavija je zatražio savjet od Amra b. Asa i poglavara Šama, pa su odbili dati prisegu sve dok se ne kazne Osmanove ubice ili dok im ne budu predati. Historičari, također, spominju da su Ebu Derda i Ebu Umama, nakon što su se vratili Aliji r.a., rekli mu: "Ovo su ti koje vidite", pa su mnogi istupili i rekli: "Svi smo Osmanove ubice, pa ko želi, neka nas gađa."

²⁷ Hamid, Dabashi: *Shi'ism, a Religion of Protest, The Belknap Press of Harvard, University Press, Cambridge, 2011., pp, 59-78.*

Ne želimo sada pojašnjavati povode ratova koji su se vodili između Alije i Muavije i drugih, nego želimo pojasniti da je svaka od dvije velike skupine muslimana, kao što ih je nazvao veliki Poslanik s.a.v.s., hvaleći Hasana, r.a., zauzela svoju stranu, pomagala i slijedila one na čijoj su strani vidjeli istinu.²⁸ Svaka od te dvije skupine nazvana je šiijama – Alijine šiije i Muavijine šiije. Oni su se razilazili u čisto političkim pitanjima. Jedni su smatrali da je Alija halifa i da ima šeriatsko pravo na to, zato što je njegov hilafet potvrđen uz odobrenje i savjet konstitutivnog vijeća muhadžira i ensarija, dok su drugi tvrdili da je Muavija b. Ebu Sufjan najpreči za hilafet, jer se htio osvetiti zbog prolivene krvi imama i halife kojem je učinjena nepravda, a Osman r.a. je bio zet Allahovog Poslanika s.a.v.s. halifa muslimana. Također, termin šiah koristio se za ujedinjenu političku partiju Alijinih i Abbasovih potomaka koja se sastojala od skupine Muhammedove a.s. porodice, nasuprot skupini Benu Umejje (Umejevića). Međutim, termin se isključivo koristio za pojašnjenje političkog mišljenja, tj. ko će preuzeti vlast i ko zaslužuje da je preuzme.

To je otvoreno rekao i poznati šiija, prenoseći iz knjige Ez-Zine, autora Sidžistanijsa: "Potom, poslije ubistva Osmana i ustanka Muavije i njegovih sljedbenika protiv Alije b. Ebu Taliba, sa zahtjevom da se osvete za Osmana i pridobijajući veliki broj muslimana za to, njegovi sljedbenici postali su poznati po nadimku osmanlije, a sljedbenici Alije alevijje, dok je termin šiije bio korišten za sve njih. Tako je bilo tokom vladavine Benu Umejje (Umejevića)."

Također, od šiijitskog vođe iz Halepa prenosi se da je rekao: "Svaki narod koji je jedinstven i koji slijedi svoja mišljenja naziva se šiijama. Šiije određenog čovjeka jesu njegovi sljedbenici i pomagači. Kaže se šaaejah, što znači isto što i valahu od "velijja", tj. stavio ga pod svoje okrilje i zaštitu i uzeo ga za prijatelja. Kada su šiije slijedili ove ljude i imali uvjerenje u pogledu njih, dat im je ovaj naziv zato što su im postali pomagači i sljedbenici.

Prije, kada je hilafet od Hašimovića prešao Umejevićima, pa ga je preuzeo Muavija b. Sahr od Hasana b. Alije i kada je on prelazio sa

²⁸ Hamid, Dabashi, *op. cit.*, 2003., pp. 59-78.

čovjeka na čovjeka iz reda Umejevića, mnogi muslimani, muhadžiri i ensarije, bili su naklonjeniji Hašimovićima. Alijini potomci i Abbasovići bili su tada ugledni. Kada su im se priključili i bili uvjereni da su preći za hilafet od Umejevića, pomogli su ih, štitili i slijedili, pa su nazvani šijama Muhammedove a.s. porodice.²⁹ Tada između Alijinih potomaka i Abbasovića nije bilo razilaženja oko mišljenja ili pravca. Kada su Abbasovići postali vladari i preuzeli hilafet od Umejevića, šejtan je ušao između njih i Alijinih potomaka i došlo je između njih do onoga što je već poznato i tako se od njih izdvojila skupina šijija.

Ponavljali smo nekoliko puta riječ politika kojom smo ciljano željeli naglasiti da između tadašnjih pripadnika islama nije bilo vjerskog razilaženja koje bi se vraćalo na pitanje nevjerstva i islama. To je potvrdio naš predvodnik Alija r.a. obraćajući se svojoj vojsci u govoru o Muaviji i njegovom taboru: "Allahovi robovi, preporučujem vam bogobožnost, jer bogobožnost je najbolje što robovi jedni drugima mogu preporučivati i što ima najbolje posljedice kod Allaha. Između vas i pripadnika Kible otvorena su vrata rata."

Alija r.a. pojasnio je ovo pitanje još više u pismu koje je poslao stanovnicima pokrajina, a u kojem je saopćio ono što se desilo između njega i onih koji su bili na Siffinu. Pojasnio je svoj stav o onima koji su se borili protiv njega: "Na početku ovih dešavanja sastao sam se sa ljudima iz Šama. Očito je da je naš Gospodar jedan i Vjerovjesnik s.a.v.s. jedan i naš poziv u islam je jedan. Od njih više ništa nećemo tražiti u pogledu vjerovanja u Allaha i potvrde Njegovog Poslanika s.a.v.s., a ni oni od nas. Sve je isto, osim što smo se razišli oko Osmanove krvi, a mi smo od nje čisti."³⁰ Zbog toga je zabranjivao svojim pristalicama da vrijeđaju stanovnike Šama i pomagače Muavije tokom rata na Siffinu: "Prezirem da budete oni koji vrijeđaju. Međutim, ako opišete njihova djela i spomenete njihovo stanje, to je ispravnije u govoru i bolje za opravdanje. Bilo bi bolje, umjesto da ih vrijeđate, da kažete: - Allahu, sačuvaj naše i njihove živote i popravi stanje između nas i njih."

²⁹ Hamid, Dabashi, *op. cit.*, 2003., pp, 59-78.

³⁰ Hamid, Dabashi, *op. cit.*, 2003., pp, 59-78.

Ovo potkrepljuje i poznati šiijitski hadis kojeg prenosi Kulejni u svome sahihu El-Kafi od Džafera b. Muhammeda el-Bakira, šestog "nepogrješivog imama", kako oni tvrde, da je rekao: „Glasnik sa neba na početku dana viče: "Uistinu su Alija, neka je Allahov blagoslov na njega, i njegova stranka uspjeli." Zatim drugi glasnik krajem dana viče: "Uistinu su Osman i njegova skupina uspjeli.""

Jedna od zanimljivosti koje nam spominje jeste da Ebu Halda prenosi da je Ebu Alija, poznati tabiin koji je kao mladić živio u doba Vjerovjesnika s.a.v.s., ali je prešao na islam tek nakon njegove smrti, u doba Ebu Bekra es-Siddika, rekao: "Bio sam mladić u vrijeme Alije i Muavije. Borba mi je bila draža od najslađe hrane. Opremio sam se najboljom ratnom opremom i došao im i ugledao sam dva velika bojna reda, ne vide im se krajevi. Kada jedni donesu tekbir i drugi donesu tekbir, kada jedni kažu La ilahe illallah i drugi kažu La ilahe illallah."³¹

³¹ Hamid, Dabashi, *op. cit.*, 2003., pp, 59-78.